

IN MEMORIAM CZIGÁNY GYÖRGY

Április 6-án, húsvét hétfőn 94 éves korában elhunyt Czigány György, Liszt Ferenc-, József Attila és Erkel Ferenc-díjas író, költő, zenei rendező, érdemes művészi címmel kitüntetett szerkesztő, zenei műsorok, televízió és rádióadások vezetője. Czigány György 1931. augusztus 12-én született Budapesten, majd 1943-ig Győrben élt. Középiskoláit a győri Bencés Gimnáziumban végezte. 1951–56 között a budapesti Zeneakadémiára járt, ahol zongoraművész tanári diplomát szerzett Kadosa Pál tanítványaként. 1956-tól 20 éven át a Magyar Rádió munkatársa, illetve zenei főosztályvezetője, 1976–96 között pedig a Magyar Televízió munkatársa volt. 1990-ben elnökségi taggá választották, 1999-től az Írószövetség költői szakosztályának elnöke volt. Éveken keresztül rendszeresen orgonált a Krisztinavárosi Templomban. 2004-ben Stephanus-díjjal, 2005-ben a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjével, 2009-ben a Magyar Örökség Díjjal, 2011-ben pedig a Magyar Köztársaság Érdemrend Tiszti Keresztjével tüntették ki. 1971-től számos verseskötete jelent meg. Alapítója és évtizedekig műsorvezetője volt a Bartók Rádió Ki nyer ma című műsorának. Számos hivatali elfoglaltsága mellett igazi polihisztorrá, megnyerő, kedves egyénisége pedig nemzedékek számára példaképpé vált. Egyéniségét, munkásságát az Új Emberben megjelent néhány írásával idézzük meg.

Czigány György
(1931–2026)

Tíz mondat a teremtő olvasásról

Művével az író rátalál, fölfedezőként fényt derít valamire, létre segít valami újat, ami által ráismerünk múlt-ra-jövőre, közös létélményeink valóságdarabkáira, a teljesebbé vált teremtés eddig nem volt részletére. Az író nem termelőként kínálja művét, mi pedig nem egyszerűen befogadói, fogyasztói vagyunk a műalkotásnak, hanem részesei, az idegennek hitt élmény tulajdo-

nosává leszünk. Filmrendezői munkájához hasonlít az olvasó tevékenysége: valóság és képzelet egyesítésével képeket, helyzeteket, hátteret, díszleteket, arcokat, mozdulatokat, életet teremt, de a film véglegesen egyszerűen rögzített világánál szabadabb és változatosabb, talán álomszerűbb lelki valóságot. Mert a képzelet filmje eleven anyag: velünk változik, gazdagodik, épp az emlékezet lebegő bizonytalansága élteti; kiemel, átszínezt, sűrít és érzelmeink hevében az olvasás élményének hiányai is a kíváncsiság energiáit hordoznák.

A hatvanas években gyakran találkoztam a költővel, Pilinszky Jánossal. Sejtéseimet fogalmaztam meg neki verseiről, nyilván valami megerősítést, kiegészítést, megfejtést remélve. A kíváncsi olvasó provokációja volt ez, aki azt hitte, hogy az alkotó nála többet tudhat az idézett versről. János figyelmesen hallgatta meg, hogy költeményének némely sora miféle rezonanciákat keltett bennem, majd szelíden, határozottan kijelentette: amit mondasz, az nincs, illetve nem volt benne a versben. De tudom, hogy az általad fölfedezett tartalmak most már beköltöztek versembe és végérvényesen meg is maradnak benne.

Írni és olvasni egyformán a lélek munkája, élő folyamat, amelyben sok-sok ember, más és más képzelettel különböző korokban vesz részt, éltető módon, teremtő olvasással.

(Új Ember, 2004. november 14.)

Tíz mondat a véletlenről

Nézzétek a mezők liliomait... Micsoda megnyugtató terápiaja ez zaklatott lelkeinknek: Isten minden hajszálunkról tud, és gondoskodik rólunk, így vigasztal az örökléttel szembeszegült halandóságunk fájdalomában minket, a bűn által megmérgezteket. Holott nem kellemetlen szenny a Rossz, amelytől ösztönösen is igyek-

szünk szabadulni: tüneményes öröm is lehet, ragyogása a gondolatnak, édes szenvedély, szerelemé és hiúságé, elvetése tehát nem zsigeri evidencia számunkra. A Rossz választható, s vonzóak lehetnek ígéretei. Csak a szeretet menthet meg tőle: Isten szeretete, a Gondviselő.

Kockázatok, véletlenek közt élünk: ezek jót s rosszat egyaránt teremnek. De vannak tragédiák, balesetek, betegségek, értelmetlen katasztrófák, melyek nem a Rossz választásának következményei. Amelyekről az áldozatul eső nem tehet, ártatlanul kell szenvednie; e nyilvánvalóan vak véletlenek nem mondanak-e ellent a gondviselés figyelmenek, irgalmának?!

Isten nem óvja meg földi életünket a haláltól, a szenvedéstől, melyekben csak hittel sejthetjük meg rejtőkődő jelenlétét. Az emberi lét szabadságának része a véletlen, de a véletlent is Isten teremtette.

(Új Ember, 2006. augusztus 13.)

Tíz mondat a gyászgondoláról

Leányánál, Wagneréknál lakik Liszt Ferenc Velencében, a Palazzo Vendraminban, amikor egy halotti gondola látványa balsejtelmeket, izzó látomásokat kelt benne. Hat héttel Wagner halála előtt írja meg a Gyászgondola első változatát. Az evezőlapát lassú lüktetését sejthetjük e fájdalmas, makacs, monoton zongoradarab egymásra torlódó, felfénylő és árnyékba boruló, kegyetle-

nül ismétlődő harmóniáiban. Liszt öregkori, modern, végsőkéig lecsupaszított darabjait Wagner éretlen nyugtalansággal hallgatta, úgy látszik, lezárult életművén túlra a zseni sem láthatott. A Gyászgondola második, kései megfogalmazása pedig már Liszt utolsó hónapjainak szikár csöndjéből való.

Nem csak tengert terelő lapát, emberi szív lüktet a Gyászgondola taktusai sodrában, a vízbe vert árnyakon ingó palotasorok kialakuló ablakainak kockasötétjében. Szorongó szív hajtja ezt a gondolat, a sejtelem, hogy folyton távolodnak az élők, egyre messzebb vagyunk egymástól, s ha együtt, akkor is kisebbben, eltűnőben. Közel a halál tart meg. Hiszen halottunk mindig karnyújtásnyira van álló időben, akár a hátrahagyott útitáska, melynek csatja ismerősen villan, ha reggel a napfény megérinti. S ez mintha dallam is lehetne, áldott, amit riadt örömmel dúdolunk.

(Új Ember, 2007. október 28.)

Este

Csak ami ilyen szomorú,
az lehet ilyen gyönyörű.
Csak búcsúzó boldogság van.
Torkunkban mardosó sírás.

(Új Ember, 2000. július 9.)